

NAROŻNY (16) ai

a *pochylone*, o *jasne*.

sg m N nąrożny (1). ◇ G nąrożného (7); -ého (1), -(e)go (6). ◇ A nąrożny (1). ◇ I nąrożnym (2). ◇ L nąrożnym (3). ◇ f L nąrożn(e)j (1). ◇ pl [N m an nąrożni [cum sb charci]. ◇ G nąrożnych.] ◇ D nąrożnym (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII(XVIII) – XVIII w.

1. Przymiotnik od „rog” ‘kąt między dwoma stykającymi się ścianami lub płaszczyznami’; umieszczony, położony w rogu; *angularis Vulg*, Cn (14) :

Wyrażenia: »brona nąrożna« (1): Pobudował też Ozyafz wieże w Ierufálem ná bronie nąrożney [super portam anguli]. *Leop 2.Par 26/9*.

[»nąrożny chart«: To iedne śieć zatrzyma/ prawie im dobito/ Drugie chárći nąrożni zwalczyli fowito. *BielawMyśl D2*.]

»dom nąrożny« (2): Po pogrzebie Kázimierzowym/ wyfzedł był ogień w Krakowie/ od Świeckiey brony z domu nąrożnego Mikołzá *BielKron 397v; ZapKościar 1580/6v*.

»nąrożny kopiec« = *acialis scopulus JanStat* [szyk 4:3] (7): A gdy powod z vrzędem przydzycie do nąrożnego kopcá/ tám ma powod przyfiádz s świádki iż íprawiedliwie wiodł *UstPraw I, I, Iv [2 r.]*; *SarnStat 465, 467, 471*; [Przez tę drogę ciągną się granice do pustej dziedziny ku Gnoynu należącej [...], aż do trzech kopców nąrożnych, które dzielą dziedziny czelińską, komorowską i brzezińską nobilium. *LustrWpol II 266*].

»znak nąrożny« (1): Gdyby kto kopce rozfypał albo iakie infze znáki graniczne pokáził/ táki temu ktoby go pozwał przepada od kázdego kopcá álbo znáku nąrożnego trzy grzywny *UstPraw Iv*.

Przen: *Najważniejszy, główny* (4) :

Wyrażenie: »nąrożny kámień« = *angularis lapis Vulg* [szyk 2:2] (4): Zbuduyćie śię w Kościół Boży kámieniem nąrożnym Kryftułem przez Duchá. *GrzegRóżn Mv*; Przeto w piśmie ftoi: Oto kładę w Syonie kámień przednieyfzy węgielny (*marg*) nąrożny. (–) wybrány/ kołztowny [*lapidem summum, angularem, electum, pretiosum*]/ á kto weń vwierzy/ nie będzie záwftydzon. *WujNT 1.Petr 2/6, Eph 2/20, Yyyyy*.

Szereg: »węgielny (a. węglowy), (abo) nąrożny« (3): Chriftus węgielny ábo nąrożny kámień. *WujNT Yyyyy, Eph 2/20, 1.Petr 2/6*.

2. *n-pers* (2) : Iakom ya przes mąza swego Iacuba Pylychowskyego nyesbyła mykolaya nąrożnego stharczyna *ZapWar 1520 nr 2254; LibMal 1546/115*.

Synonimy: 1. *kątowy, węgielny, węglowy*.

Cf **NAROŻNICZY**